

Noile monarhii

Secolul al XVI-lea a fost descris ca începutul epocii moderne.

Una dintre caracteristicile sale a fost apariția statelor puternice, centralizate, care erau conduse cu o autoritate nemaîntâlnită.

Dezvoltarea statelor moderne a fost un proces încet și inegal care s-a desfășurat de-a lungul mai multor secole. Însă pe la începutul secolului al XVI-lea, câteva dintre principalele trăsături ale acestora existau deja în "noile monarhii" din vestul Europei, în special în Anglia, Franța și Spania. Fiecare dintre ele avea un suveran, o persoană sau o instituție care, teoretic, avea autoritate nelimitată în ceea ce privea promulgarea legilor și conducerea regatului. De asemenea, fiecare avea caracterul unei națiuni, ai cărei membri îi erau foarte loiali.

Noile monarhii erau foarte diferite de cele din Evul Mediu, când monarhul nu era altceva decât "primul printre egalii săi", în cadrul unui sistem de relații feudale, care depășeau frecvent granițele naționale. Pe deasupra, în fiecare societate medievală, privilegiile și drepturile stabilite prin tradiție, lege sau tratat îngrădeau suveranitatea conducătorilor. Cea mai privilegiată era biserica, un "stat în stat", cu propriile sale curți și taxe.

O nouă unitate

De obicei, conducătorii noilor monarhii le ofereau regatelor lor unitate, eliminând opoziția semi-independentă și grupurile de dizidenți. Parlamentele, instituțiile superioare și alte corpuri reprezentative și-au pierdut influența, la fel ca aristocrația, cu toate că unii indivizi dețineau încă funcții înalte. Biserica era, de asemenea, supusă autorității regale, în

⬤ Domnia reginei Maria Tudor a reprezentat singura întrerupere a procesului prin care Biserica Engleză a fost adusă sub controlul Coroanei. Maria a restaurat catolicismul, însă sora sa Elisabeta a introdus un regim protestant moderat.

⬤ Thomas Cromwell a fost primul ministru al lui Henric al VIII-lea începând cu 1533 și făcea parte din "noii oameni", angajați de statul secolului 16. Cromwell s-a aflat în fruntea asaltului bisericii, în urma căruia aceasta a trecut sub controlul regelui.

⬤ Henric al VIII-lea ajunge pe Câmpul Hainelor de Aur, unde trebuia să-l întâlnească pe regele francez Francisc I, pe 7 iunie 1520. Întâlnirea, care trebuia să fie o conferință de pace, a fost pentru cei doi o ocazie de a-și etala aptitudinile și stilul de viață extravagant.

țările catolice, precum și în cele care se despărțiseră de Roma.

În ceea ce privea luarea deciziilor politice, monarhii se bazau din ce în ce mai mult pe "noii oameni" capabili, din rândurile micii nobilimi și ale clasei mijlocii, care (spre deosebire de marii nobili) îi datorau totul regelui. În calitate de consilieri regali și servitori civili, noii oameni ai regelui au instaurat o administrație centralizată și au mărit impozitele destinate guvernului și războaielor. Crearea unei armate regale profesionale, dotată cu artilerie, a avut un rol foarte important, deoarece consolida puterea monarhului vis-à-vis de nobilime.

Statul englez

Anglia a fost exemplul remarcabil al unui nou tip de stat. După Războiul Rozelor (1455-85), coroana engleză a profitat de dorința poporului de revenire la starea de pace și de ordine. Acest lucru a fost realizat de primul monarh din dinastia Tudorilor, Henric al VII-lea (1485-1509), un conducător inteligent, care a economisit resursele țării, oferind coroanei securitate financiară și, în consecință, independență.

"Noii oameni" ai regelui dominau consiliile regale, armatele private ale nobilimii au fost desființate și un tribunal regal special (Star Chamber) audia cazuri care altfel puteau fi rezolvate de influența aristocrației. Pentru guvernul local, Henry al VII-lea a ales oameni de seamă pentru a fi judecători. În timpul acestei perioade,

☉ Regele francez Francisc I (dreapta, jos) și-a petrecut o mare parte din domnie luptând împotriva Împăratului Sfântului Imperiului roman, Carol al V-lea care, ca și tânărul Carol I, ține în mână o sabie (în partea stângă).

✓ Ferdinand și Isabela intrând în Granada triumfători, în 1492, punându-se capăt astfel luptei de 500 de ani pentru recuperarea țării de la mauri. Căsătoria lui Ferdinand de Aragon cu Isabela de Castilia a fost primul pas făcut în vederea unificării Spaniei.

de Aragon, care urmau să moștenească tronurile celor mai mari două regate spaniole. În timpul domniei lor comune, eroica "recucerire" spaniolă a peninsulei a devenit completă când Granada, ultima fortăreață maură, a căzut în 1492.

Consolidarea Spaniei

1492 a fost, de asemenea, anul în care Columb a navigat spre America, iar evreii au fost alungați din Spania, fapt ce pune în evidență temperamentul religios fanatic al spaniolilor. Consolidarea Spaniei într-un singur regat a devenit completă când habsburgul Carol I a devenit rege, în 1516. Ulterior, acesta a devenit Împărat al Sfântului Imperiu Roman, sub numele de Carol al V-lea, iar, în consecință, Spania a devenit parte dintr-o aglomerație de teritorii, dificilă, cosmopolită și, în unele privințe, înapoiată. Spania s-a distins ca o mare putere sub Filip al II-lea (1556-98).

Ridicarea Franței

Și în Franța, procesul creării statelor s-a intensificat în timpul secolului al XV-lea, după Războiul de 100 de Ani. Ludovic al XI-lea (1461-83) a creat mașinăria de bază, bucurându-se de asemenea de dispariția Burgundiei, un stat semi-independent, condus de o aripă a familiei regale franceze, care produsese multe neazuri. Carol al VIII-lea (1483-98) a primit Bretania în urma căsătoriei, dar a început să implice fără rost Franța în războaiele italiene. Francisc I (1515-47) părea să fie simbolul "noului monarh" sau a monarhului renesanțist, deși domnia sa a fost ocupată în cea mai mare parte cu lupta epuizantă împotriva imperiului lui Carol al V-lea.

Totuși, noile monarhii aveau să întâmpine în curând dificultăți majore. În ceea ce privește Spania, aceasta avea să piardă Olanda, în timp ce devastatoarele Războaie ale Religiei din Franța au demonstrat cât de ușor centralizarea putea fi răsturnată. Dar, în ciuda fragilității sale, statul modern fusese creat.

☉ "Floarea de crin", emblema Coroanei Franceze, pe pecetea lui Francisc I, care a domnit într-o manieră extravagantă și ostentativă – în ciuda războaielor neîncetate împotriva lui Carol al V-lea – din 1515 până în 1547.

DATE IMPORTANTE

1461-1483

Domnia lui Ludovic al XI-lea

1477

Moartea lui Carol Temerarul pune capăt rolului Burgundiei ca putere europeană

1479

Ferdinand și Isabela unifică Spania

1485

Sfârșitul Războiului Rozelor englez. Henric al VII-lea (1485-1509) creează o monarhie puternică

1492

Spaniolii capturează Granada

1494

Începerea războaielor italiene și a rivalității franco-habsburgice de lungă durată.

1509-1547

Domnia regelui Henric al VIII-lea

1516

Carol I devine rege al Spaniei și, în 1519, Împărat al Sfântului Imperiu roman

1559

Tratatul de la Cateau – Cambresis pune capăt războaielor italiene.

monarhia Tudor avea să se bucure de sprijin din partea poporului. Așa s-a întâmplat și cu Henric al VIII-lea (1509-47), deși comportamentul său tiranic (și-a executat două din cele șase neveste) a ascuns parțial acest fapt. Criza regatului s-a declanșat în momentul în care Henric al VIII-lea a încercat să o înlăture pe prima sa soție, deoarece nu născuse un băiat care să fie moștenitor (o problemă gravă pentru securitatea statului). Refuzul Papei de a consimți divorțul celor doi l-a determinat pe Henric să nu mai recunoască autoritatea Papei și să se declare șeful Bisericii Anglicane (1534), având, însă, grijă să colaboreze cu parlamentul. Astfel, Reforma Engleză a constat, inițial, într-o schimbare politică și, pentru o perioadă de timp, Anglia a rămas în cele mai multe privințe catolică.

Clasele împrăștiate

Cu toate acestea, prin dizolvarea ordinilor monastice, regele a preluat suprafețe întinse de pământ, care a fost în cea mai mare parte vândut. Rezultatul a fost crearea unei clase împrăștiate, cu un interes deosebit în succesul Tudorilor. Anglia a devenit un stat în întregime protestant sub conducerea tânărului rege Edward al VI-lea (1547-53), revenind pentru scurt timp la catolicism în timpul reginei Maria (1553-58), înainte ca sora sa Elisabeta I (1558-1603) să instaureze un regim protestant mai moderat. Un fapt important era că religia aleasă de monarh era în mare parte acceptată de restul poporului.

Unificarea Spaniei a fost pusă la cale în 1469, prin căsătoria Isabelei de Castilia cu Ferdinand

Picturepoint